



**Prowadzisz działalność gospodarczą
za granicą w UE, EOG lub Szwajcarii?**

Sprawdź, gdzie jesteś ubezpieczony



**ZAKŁAD
UBEZPIECZEŃ
SPOŁECZNYCH**

Każde z państw członkowskich Unii Europejskiej (UE), Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) oraz Szwajcaria stosuje własne przepisy z zakresu zabezpieczenia społecznego. Dla uproszczenia wszystkie te państwa będziemy nazywać dalej państwami członkowskimi.

Zasady, na podstawie których ustalane jest państwo, w którym powinienes być zgłoszony do ubezpieczeń społecznych, wynikają z prawa unijnego.

W tej ulotce przedstawiliśmy podstawowe kryteria mogące pomóc w określeniu, w którym państwie powinienes być zgłoszony do ubezpieczeń społecznych.

Zasada jednego ustawodawstwa

Jeśli jesteś aktywny zawodowo na terenie kilku państw członkowskich, w tym samym okresie możesz być objęty zabezpieczeniem społecznym **wyłącznie w jednym państwie.**

Zasada miejsca wykonywania pracy

Jeśli prowadzisz działalność na własny rachunek w danym państwie członkowskim, to powinienes być objęty przepisami z zakresu zabezpieczenia społecznego, które obowiązują w tym państwie. Nie ma w tym przypadku znaczenia, w którym państwie mieszkasz ani też w którym państwie zarejestrowałeś działalność gospodarczą.


Przykład

Rozpocząłeś działalność na własny rachunek na terenie Czech i prowadzisz ją tylko tam. Będziesz objęty czeskimi przepisami w zakresie zabezpieczenia społecznego. Powinienes opłacić należne składki do czeskiego systemu ubezpieczeń.

Podstawa prawna: art. 11 ust. 3 lit. a) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004.

Wyjątek od zasady miejsca wykonywania pracy – przeniesienie działalności na własny rachunek do innego państwa

Jeśli od pewnego czasu prowadzisz działalność na własny rachunek w Polsce i postanowisz, że przez okres nie dłuższy niż 24 miesiące będziesz ją prowadzić na terytorium innego państwa członkowskiego,



Jeśli jesteś aktywny zawodowo na terenie kilku państw członkowskich, to możesz w tym samym okresie podlegać zabezpieczeniu społecznemu wyłącznie w jednym z nich. Jest ono ustalane na podstawie przepisów unijnych.

nadal możesz być ubezpieczony w Polsce. Abyś mógł skorzystać z tego uregulowania, musisz:

- prowadzić działalność na własny rachunek w Polsce przez co najmniej 2 miesiące przed przeniesieniem tej działalności za granicę (krótsze okresy będą wymagać indywidualnej oceny w konkretnych przypadkach),
- udokumentować prowadzenie działalności fakturami, rachunkami lub umowami,
- utrzymywać w kraju infrastrukturę niezbędną do podjęcia działalności po powrocie do kraju przez cały okres wykonywania działalności za granicą.

Jeśli planujesz czasowo przenieść działalność do jednego z państw członkowskich, to **przenoszona działalność powinna mieć podobny charakter** do tej, którą wykonujesz w Polsce.

Przykład

Jesteś monterem instalacji elektrycznych. Prowadzisz działalność na własny rachunek w Polsce od 5 stycznia 2019 r. Od 1 kwietnia 2019 r. chcesz przenieść działalność do Niemiec na 2 lata, ponieważ zaproponowano Ci kontrakt na montaż instalacji elektrycznej w budynkach na terenie Niemiec. W tej sytuacji w okresie prowadzenia działalności na terenie Niemiec będziesz objęty polskimi przepisami w zakresie zabezpieczenia społecznego. Jest tak, ponieważ przed przeniesieniem działalności za granicę prowadziłeś ją w Polsce

przez ponad 2 miesiące, Twoja działalność na terenie Niemiec ma podobny charakter do tej w Polsce, a okres przeniesienia nie przekracza 2 lat.

Podstawa prawna: art. 12 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004.

Jeśli spełniłeś warunki, aby w trakcie prowadzenia działalności na terenie innego państwa członkowskiego w dalszym ciągu obejmowały Cię polskie przepisy w zakresie zabezpieczenia społecznego, to **powinieneś złożyć wniosek o wydanie zaświadczenia A1**.

Wniosek złoż w oddziale ZUS właściwym ze względu na zarejestrowaną siedzibę lub miejsce prowadzenia działalności. Zaświadczenie to potwierdza, że nadal jesteś objęty zabezpieczeniem społecznym w Polsce. Wzór wniosku o wydanie zaświadczenia A1 (US-1) znajduje się na stronie www.zus.pl w zakładce [Wzory formularzy] > [Pracujący] > [Praca w UE, EOG lub Szwajcarii].

Jeśli nie spełniłeś warunków, aby w trakcie prowadzenia działalności na terenie innego państwa w dalszym ciągu obejmowały Cię polskie przepisy w zakresie zabezpieczenia społecznego, powinieneś zgłosić się do ubezpieczeń w państwie, w którym czasowo prowadzisz działalność.

Przykład

Jesteś taksówkarzem. Prowadzisz działalność na własny rachunek w Polsce od 1 grudnia 2018 r. Od 1 marca 2019 r. chcesz przenieść działalność do Holandii na 2 lata. Zamierzasz realizować kontrakt na prace budowlane, który podpisałeś z holenderskim kontrahentem. Powinieneś zgłosić się do holenderskiego systemu zabezpieczenia społecznego i opłacać należne składki zgodnie z zasadami, które wynikają z przepisów holenderskich. W Polsce powinieneś wyrejestrować się ze wszystkich ubezpieczeń, ponieważ działalność w Holandii będzie inna od tej, którą prowadzisz w Polsce. Pomimo że prowadziłeś działalność w Polsce przez ponad 2 miesiące, nie możesz uzyskać zaświadczenia A1 w związku z tymczasowym wykonywaniem działalności w Holandii.

Podstawa prawna: art. 11 ust. 3 lit. a) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004.

WAŻNE!

Osoby, które są aktywne zawodowo w kilku państwach członkowskich jednocześnie, również obowiązuje zasada stosowania jednego ustawodawstwa opisana na początku tej ulotki. Poniżej przedstawiliśmy

reguły, na podstawie których ustala się, gdzie osoba aktywna zawodowo w kilku państwach członkowskich będzie objęta zabezpieczeniem społecznym.

Działalność na własny rachunek prowadzona w dwóch lub w kilku państwach

Jeśli mieszkasz w Polsce i jednocześnie prowadzisz działalność na własny rachunek w dwóch lub w kilku państwach członkowskich, **będziesz objęty** zabezpieczeniem społecznym w państwie zamieszkania, jeżeli wykonujesz w tym państwie znaczną część tej działalności.

Aby określić, czy prowadzisz działalność na własny rachunek w znacznym stopniu w państwie zamieszkania, musisz uwzględnić takie kryteria jak:

- obrót,
- czas pracy,
- liczbę świadczonych usług,
- dochód.

Jeśli w trakcie przeprowadzania ogólnej oceny okaże się, że spełniasz **co najmniej 25%** tych kryteriów w państwie zamieszkania, to w tym państwie będziesz objęty zabezpieczeniem społecznym.

Uwzględnienie tych kryteriów jest obowiązkowe do ustalenia znacznej części pracy w danym kraju, jednak lista ta nie jest wyczerpująca. Można wziąć pod uwagę także inne kryteria.

Przykład

Prowadzisz działalność na własny rachunek w Polsce oraz w Czechach. Mieszkasz w Polsce. Przez 3 dni w tygodniu pracujesz w Polsce, a przez 2 dni w tygodniu w Czechach. Ponieważ działalność na terenie Polski, czyli państwa zamieszkania, prowadzisz w znacznej części, będziesz objęty polskimi przepisami w zakresie zabezpieczenia społecznego.

Podstawa prawna: art. 13 ust. 2 lit. a) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004.

Jeśli mieszkasz w Polsce i prowadzisz działalność na własny rachunek w dwóch lub w kilku państwach członkowskich jednocześnie, ale **nie wykonujesz w Polsce znacznej części działalności**, to będziesz objęty

zabezpieczeniem społecznym w tym państwie, w którym znajduje się centrum zainteresowania dla tej działalności.

Centrum zainteresowania określa się, biorąc pod uwagę wszystkie aspekty prowadzonej działalności, a zwłaszcza:

- stałe miejsce prowadzenia działalności,
- jej zwyczajowy charakter,
- okres trwania działalności,
- liczbę świadczonych usług,
- Twój zamiar, który wynika ze wszystkich uwzględnionych okoliczności.

Przykład

Prowadzisz działalność na własny rachunek w Polsce oraz we Francji. Mieszkaś w Polsce. Przez 1 dzień w tygodniu pracujesz w Polsce, a przez 4 dni w tygodniu we Francji. Nie prowadzisz działalności w znacznej części w Polsce, czyli państwie zamieszkania. Jeśli jednak centrum zainteresowania dla Twojej działalności znajduje się w Polsce, będziesz objęty polskimi przepisami w zakresie zabezpieczenia społecznego.

Podstawa prawna: art. 13 ust. 2 lit. b) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004.

Przy ustalaniu, w którym państwie członkowskim będziesz ubezpieczony, musisz również uwzględnić sytuację, w jakiej prawdopodobnie będziesz w ciągu kolejnych 12 miesięcy. Możesz również wziąć pod uwagę przeszłą działalność, o ile ukazuje wystarczająco wiarygodny obraz Twojej obecnej działalności.

Jeśli spełniłeś warunki, aby w trakcie prowadzenia działalności na terenie innego państwa członkowskiego w dalszym ciągu obejmowały Cię polskie przepisy w zakresie zabezpieczenia społecznego, to powinieneś złożyć wniosek o wydanie zaświadczenia A1. Wniosek złoż w oddziale ZUS właściwym ze względu na zarejestrowaną siedzibę lub miejsce prowadzenia działalności. Wzór wniosku o wydanie zaświadczenia A1 (US-2) znajduje się na stronie www.zus.pl w zakładce [Wzory formularzy] > [Pracujący] > [Praca w UE, EOG lub Szwajcarii].

Jeśli nie spełniłeś warunków, aby w trakcie prowadzenia działalności na terenie innego państwa członkowskiego w dalszym ciągu obejmowały Cię polskie przepisy w zakresie zabezpieczenia społecznego, powinieneś zgłosić się do ubezpieczeń w państwie członkowskim, w którym znajduje się centrum zainteresowania dla Twojej działalności. To w tym państwie musisz uzyskać zaświadczenie A1. Potwierdzi ono, że nie powinieneś odprowadzać w Polsce składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne.

Prowadzenie działalności na własny rachunek w jednym państwie i praca najemna w innym państwie

Jeśli prowadzisz działalność na własny rachunek w jednym państwie członkowskim i w tym samym czasie wykonujesz pracę najemną w innym państwie członkowskim, to **będziesz objęty** zabezpieczeniem społecznym w państwie, w którym wykonujesz pracę najemną.

Jeśli pracujesz w Polsce, a działalność na własny rachunek prowadzisz w innym państwie członkowskim, powinieneś złożyć do ZUS wnioski o wydanie zaświadczenia A1. Wzór wniosku o wydanie zaświadczenia A1 (US-31) znajduje się na stronie www.zus.pl w zakładce [Wzory formularzy] > [Pracujący] > [Praca w UE, EOG lub Szwajcarii].

Jeśli pracę najemną wykonujesz w innym państwie członkowskim, a w Polsce prowadzisz działalność na własny rachunek, to powinieneś uzyskać zaświadczenie A1 z instytucji ubezpieczeniowej państwa, w którym wykonujesz pracę najemną. Dokument ten będzie potwierdzał, że nie powinieneś odprowadzać w Polsce składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.

Przykład

Prowadzisz działalność na własny rachunek w Polsce i wykonujesz pracę najemną w Niemczech na rzecz niemieckiego pracodawcy. Mieszkas w Polsce. Ponieważ pracę wykonujesz w Niemczech, zastosowanie wobec Ciebie będą miały przepisy niemieckie. Powinieneś jednak skontaktować się z oddziałem ZUS właściwym ze względu na Twoje miejsce zamieszkania w Polsce. Ustali on, w którym państwie powinieneś być ubezpieczony, i poinformuje o swoim ustaleniu zarówno Ciebie, jak i instytucję niemiecką. Po otrzymaniu tej informacji instytucja niemiecka powinna na Twój wniosek potwierdzić zaświadczenie A1. Wszystkie składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne z pracy najemnej wykonywanej na terenie Niemiec Twój pracodawca powinien opłacać do niemieckiego systemu zabezpieczenia społecznego. Upewnij się, czy przepisy niemieckie nie wymagają, żebyś opłacał w Niemczech składki za działalność prowadzoną w Polsce.

Podstawa prawna: art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004.

Jeśli masz wątpliwości, w którym państwie w świetle prawa unijnego znajduje się Twoje miejsce zamieszkania, powinieneś wziąć pod uwagę następujące kryteria pomocnicze:

- czas trwania i ciągłość pobytu na terytorium poszczególnych państw członkowskich,

- sytuację, w której jesteś, w tym:
 - charakter i specyfikę Twojej pracy, a w szczególności:
 - miejsce, w którym jest ona zazwyczaj wykonywana,
 - jej stały charakter,
 - czas trwania każdej umowy o pracę,
 - swoją sytuację rodzinną oraz więzi rodzinne,
 - prowadzenie przez Ciebie jakiegokolwiek działalności o charakterze niezarobkowym,
 - jeśli jesteś studentem – źródło Twojego dochodu,
 - swoją sytuację mieszkaniową (czy ma ona charakter stały),
 - państwo członkowskie, które dla celów podatkowych jest uważane za Twoje miejsce zamieszkania.

Instytucja ustalająca, którymi przepisami będziesz objęty, musi brać pod uwagę przede wszystkim Twoje zamiary wynikające z zaistniałych okoliczności. Istotne są zwłaszcza powody, które skłoniły Cię do wyjazdu za granicę. Uznaje się je za rozstrzygające dla ustalenia Twojego rzeczywistego miejsca zamieszkania.

Do wniosku o ustalenie, w którym państwie powinieneś być objęty zabezpieczeniem społecznym, lub do wniosku o wydanie zaświadczenia A1 powinieneś dołączyć wypełnione oświadczenie o miejscu zamieszkania. Wzór informacji o miejscu zamieszkania (US-55) znajduje się na stronie www.zus.pl w zakładce [Wzory formularzy] > [Pracujący] > [Praca w UE, EOG lub Szwajcarii].

WAŻNE!

Jeśli wykonujesz pracę w kilku państwach członkowskich jednocześnie, to w każdej z opisanych wyżej sytuacji powinieneś powiadomić o tym instytucję właściwą w państwie miejsca zamieszkania. Instytucja ta ustali, w którym państwie będziesz ubezpieczony.

Działalność za granicą dłuższa niż 24 miesiące

Przeniósłeś działalność na własny rachunek tymczasowo na teren innego państwa członkowskiego na 24 miesiące i miałeś na ten czas potwierdzone zaświadczenie A1. Kiedy upłynie termin ważności tego zaświadczenia, powinieneś zacząć opłacać składki w tym państwie.

Istnieje jednak możliwość, abyś dalej był objęty zabezpieczeniem społecznym w Polsce. Zgłoś się do **Oddziału ZUS w Kielcach**, Wydziału Ubezpieczeń i Składek 1, ul. Piotrkowska 27, 25-510 Kielce. Zwróci się on w Twoim imieniu z wnioskiem o zawarcie porozumienia wyjątkowego do instytucji państwa, w którym prowadzisz obecnie działalność. Jeśli

instytucja zagraniczna wyrazi zgodę, do zakończenia prowadzenia działalności za granicą będziesz mógł w dalszym ciągu opłacać składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne w Polsce.

Porozumienie wyjątkowe może również zostać zawarte, gdy z góry wiadomo, że okres przeniesienia działalności za granicę będzie trwał dłużej niż 24 miesiące. W takiej sytuacji powinieneś od razu wystąpić do Oddziału ZUS w Kielcach o zawarcie porozumienia wyjątkowego z instytucją zagraniczną na cały okres prowadzenia działalności za granicą.

Oddział ZUS jedynie występuje z wnioskiem o wyrażenie przez instytucję innego państwa członkowskiego zgody na utrzymanie stosowania polskich przepisów w zakresie zabezpieczenia społecznego. To nie Oddział ZUS w Kielcach wydaje zgodę. Zgodę wydaje (bądź jej odmawia) instytucja zagraniczna i to od jej oceny stanu faktycznego zależy rozpatrzenie sprawy.

Podstawa prawna

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE L 166 z 30.04.2004 r., str. 1, z późn. zm.)
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczące wykonywania Rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE L 284 z 30.10.2009 r., str. 1, z późn. zm.).

Więcej informacji

- Decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr A2 z dnia 12 czerwca 2009 r. dotycząca wykładni art. 12 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie ustawodawstwa mającego zastosowanie do pracowników delegowanych i osób wykonujących pracę na własny rachunek, tymczasowo pracujących poza państwem właściwym (Dz. Urz. UE C 106 z 24.04.2010 r., str. 5)
- „Praktyczny poradnik. Ustawodawstwo mające zastosowanie w Unii Europejskiej (UE), Europejskim Obszarze Gospodarczym (EOG) i Szwajcarii” opracowany przez Komisję Administracyjną ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego (www.zus.pl).

Ulotka ma charakter informacyjny i nie stanowi wykładni prawa.

Warszawa, styczeń 2019 r.



Państwa Unii Europejskiej, EOG i Szwajcaria

Państwa UE

- Austria
- Belgia
- Bułgaria
- Chorwacja
- Cypr
- Czechy
- Dania (z wyjątkiem Grenlandii i Wysp Owczych)
- Estonia
- Finlandia
- Francja (łącznie z Gujaną Francuską, Reunion, St. Pierre-et-Miquelon, Gwadelupą i Martyniką)
- Grecja
- Hiszpania
- Holandia
- Irlandia
- Litwa
- Luksemburg
- Łotwa
- Malta
- Niemcy
- Polska
- Portugalia (łącznie z Maderą i Azorami)
- Rumunia
- Słowacja
- Słowenia
- Szwecja
- Węgry
- Wielka Brytania (łącznie z Gibraltarem i z wyjątkiem Wysp Normandzkich i Wyspy Man)
- Włochy

Państwa, które nie należą do UE, ale należą do EOG

- Islandia
- Lichtenstein
- Norwegia

Szwajcaria

ABC Ubezpieczonego

- Sprawdź, czy pracodawca (zleceniodawca) zgłosił Cię do ubezpieczeń społecznych. Jeżeli tego nie zrobił, a zachorujesz lub będziesz miał wypadek w pracy, możesz mieć problem z otrzymaniem świadczeń z ZUS.
- Zadbaj o zgłoszenie do ubezpieczenia zdrowotnego Twoich najbliższych – współmałżonka i dzieci – jeżeli nie mają innego tytułu do ubezpieczenia. Jeżeli nabędą samodzielnie prawo do ubezpieczenia, pamiętaj, by ich wyrejestrować.
- Sprawdź, czy pracodawca odprowadza za Ciebie składki od właściwej podstawy, czy nie zaniża jej. Składki od niższego wynagrodzenia, niż faktycznie otrzymujesz, to niższe świadczenia dziś (zasilek chorobowy czy macierzyński) oraz w przyszłości (emerytura lub renta).
- Bez wychodzenia z domu możesz zapoznać się z danymi zapisanymi na Twoim indywidualnym koncie w ZUS. Sprawdź to sam na Platformie Usług Elektronicznych – www.zus.pl.
- Jeśli pracujesz za granicą, sprawdź, w którym kraju powinieneś być ubezpieczony.
- Jeżeli Twoje dane identyfikacyjne, adresowe lub ewidencyjne się zmieniły, poinformuj o tym swojego pracodawcę, a jeśli pracodawca już nie istnieje, możesz zgłosić zmianę za pośrednictwem Platformy Usług Elektronicznych – www.zus.pl.
- Sprawdź, czy pracodawca zgłosił Cię do ubezpieczenia zdrowotnego. Jeżeli tego nie zrobił, nie będziesz mógł korzystać z publicznej opieki zdrowotnej ani nie otrzymasz recepty na leki refundowane.
- Gdy otrzymasz informację o stanie konta ubezpieczonego w ZUS, zwerifikuj zawarte w niej dane – w trosce o Twoją przyszłą emeryturę.
- Dzięki dostępowi do konta ubezpieczonego w portalu www.zus.pl możesz na podstawie zgromadzonych tam danych i prognozowanych przez siebie przyszłych dochodów wyliczyć wysokość hipotetycznej emerytury.
- Pamiętaj, że jeśli przestaniesz pracować, do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych możesz przystąpić dobrowolnie.

JESTEŚ W SIECI? WPADNIJ DO ZUS

www.zus.pl

Zakład Ubezpieczeń Społecznych
ul. Szamocka 3, 5
01-748 Warszawa

Platforma Usług Elektronicznych: www.zus.pl

PUE to nowoczesna i wygodna forma kontaktu z ZUS, dzięki której możesz zrealizować większość spraw związanych z ubezpieczeniami społecznymi bez wychodzenia z domu – przez internet. W ten sposób możesz sprawdzić swoje dane zapisane na indywidualnym koncie w ZUS, przesyłać dokumenty, śledzić stan swoich spraw, a także rezerwować wizyty w jednostce ZUS.

Centrum Obsługi Telefonicznej ZUS: **22 560 16 00***

* koszt połączenia według umowy klienta z operatorem telekomunikacyjnym

Skype: [zus_centrum_obslugi_tel](https://www.skype.com/join/zus_centrum_obslugi_tel)

e-mail: cot@zus.pl



ZAKŁAD
UBEZPIECZEŃ
SPOŁECZNYCH